

Puhelin- ja hyvinvointipalvelut

13.8.2020

SAAVUTETTAVUUSTESTAUSRAPORTTI

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala
Stadin Osaamiskeskus

<https://www.hel.fi/stadin-osaamiskeskus/fi>

Puhelin- ja hyvinvointipalvelut

13.8.2020

1	Johdanto	3
2	Toimeksianto.....	4
3	Yhteenveto palvelun saavutettavuudesta.....	4
4	Kriittiset virheet.....	5
4.1	Virheellisiä kielimääriä.....	5
4.2	Mobiilinäkymän navigointivalikon käyttö ruudunlukuohjelmalla.....	6
5	Merkittävät virheet.....	7
5.1	Riittämätön kontrasti	7
5.2	Videoupote.....	8
5.3	Etusivun puhelinnumero-kuvalinkki.....	9
6	Muut virheet	10
6.1	Linkin tunnisteena pelkkä väri.....	10
6.2	Epäloogista otsikointia	10
7	Jatkotoimenpiteet	12
8	Tietoja saavutettavuustestauksesta	12
9	Yhteystiedot	12

1 Johdanto

Tässä raportissa kuvataan havainnot, jotka Palvelukeskus Helsinki teki Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, Stadin Osaamiskeskus-sivuston saavutettavuusauditoinnin yhteydessä. Raportissa pyritään tarjoamaan ratkaisuehdotuksia havaittuihin ongelmiin ja puutteisiin. Kunkin havaitun saavutettavuuteen liittyvän ongelman yhteydessä ilmaistaan sen merkitys palvelun käyttäjille seuraavasti:

Kriittinen ongelma:

Estää palvelun tai jonkin sen osion käytön tietyltä käyttäjäryhmältä.

Merkittävä ongelma:

Haittaa palvelun käyttöä siinä määrin, että käyttö muuttuu vaivalloiseksi tai se estyy osittain.

Vähäisempi saavutettavuuteen liittyvä ongelma:

Korjaaminen edistää palvelun käytettävyyttä erityisryhmille.

Havaintojen yhteydessä on viittauksia WCAG –saavutettavuusstandardiin, johon Suomessa voimassa oleva saavutettavuuslaki perustuu. Kun havainnossa on WCAG 2.1 –merkintä, on havainto saavutettavuuslain piiriin kuuluva puute riippumatta siitä, kuinka kriittinen puute on käyttäjän kannalta.

2 Toimeksianto

Testattu palvelu

- Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, Stadin Osaamiskeskus
- <https://www.hel.fi/stadin-osaamiskeskus/fi>

3 Yhteenveto palvelun saavutettavuudesta

Palvelun yleinen saavutettavuus on hyvä. Kielimääritykset ovat sivuston suurin ongelma, etenkin kun kyseessä on maahanmuuttajille suunnattu palvelu. Toinen yhtä kriittinen ongelma on palvelun mobiiliversiossa oleva navigointivalikko, johon ei pysty kohdistamaan lainkaan palvelun etusivulla ruudunlukuohjelmaa käytettäessä.

4 Kriittiset virheet

4.1 Virheellisiä kielimäärittäyksiä

Kuvaus

Sivustolla on ongelmia kielimäärittäyksissä. Sivuston In English -osiossa on tietoa osaamiskeskuksesta englanniksi, mutta sivun kielimäärittäminen on suomi. Sivuston muunkielisillä osioilla, kuten somali, venäjä, kurdi jne. on myös suomenkielinen lang-määre. Sivuston ylätunnisteessa olevan In English -linkin kielimäärittäminen on myös virheellisesti suomi. Väärä lang-määre aiheuttaa sen, että ruudunlukija lukee sisältöä väärin, esim. väärällä lausuntatavalla, joka voi vaikeuttaa ja osittain estää käyttäjän selaamista. Ongelma toistuu Ajankohtaista-sivun vieraskielisissä linkeissä, linkeiltä puuttuu oikea lang-määre. Sivuston Suoraan sisältöön -hyppylinkki on myös suomeksi kaikilla sivuilla.

Korjausehdotus

Sivuille tulisi asettaa kunkin kielen mukainen lang-määre. Jos kyseessä on vain erikielinen tekstikatkelma, tulisi jokaiselle niistä määrittää oma lang-määre kielen mukaan. Hyppylinkin tulisi olla kulloinkin määritellyn kielen mukainen.

WCAG 2.1

3.1.1 Sivun kieli

Taso: A

Jokaisen verkkosivun oletusarvoinen luonnollinen kieli voidaan selvittää ohjelmallisesti.

3.1.2 Osien kieli

Taso: AA

Sisällön jokaisen tekstikatkelman tai ilmaisun luonnollinen kieli voidaan selvittää ohjelmallisesti, paitsi seuraavien osalta: erisnimet, tekniset termit, määrittämättömän kielen sanat sekä sanat tai ilmaisut, jotka ovat muuttuneet läheisen tekstiympäristön kielen murteelliseksi osaksi.

4.2 Mobiilinäkymän navigointivalikon käyttö ruudunlukuohjelmalla

Kuvaus

Ruudunlukuohjelmaa käyttävä ei pysty kohdistamaan lainkaan mobiilinäkymässä olevaan navigointivalikkoon palvelun etusivulla. Käytännössä tämä estää ruudunlukuohjelman käyttäjän palvelun käytön kokonaan, sillä käyttäjä ei pääse lainkaan esimerkiksi tutustumaan osaamiskeskuksen palveluihin tai tarkastelemaan sen yhteystietoja.

Korjausehdotus

Varmistetaan, että navigointivalikko on kohdistettavissa ja aktivoitavissa myös ruudunlukuohjelman käyttäjän toimesta. Valikkototeutuksesta tulee tarkastaa, että sen tekniset nimi, rooli ja arvotiedot välittyvät oikein avustavalle teknologialle. Esimerkiksi aria-expanded-attribuutin käyttäminen on tärkeää, jotta ruudunlukuohjelmalle välittyy tieto siitä, onko valikko auki vai kiinni.

WCAG 2.1

2.1.1 Näppäimistö

Taso: A

Kaikki sisällön toiminnallisuus on hallittavissa näppäimistörajapinnan välityksellä ilman vaatimusta yksittäisten näppäinpainallusten erityisestä ajoittamisesta, paitsi kun taustalla oleva toiminnallisuus vaatii syötettä, joka riippuu käyttäjän liikkeiden reitistä eikä vain päätepisteistä.

4.1.2 Nimi, rooli, arvo

Taso: A

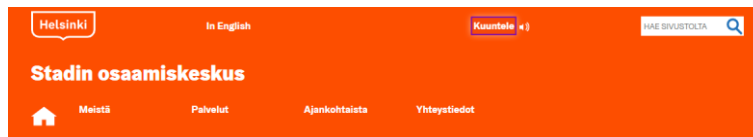
Kaikkien käyttöliittymäkomponenttien (mm. lomake-elementit, linkit ja skriptien luomat komponentit) nimi ja rooli voidaan selvittää ohjelmallisesti tilat, ominaisuudet ja arvot, jotka käyttäjä voi asettaa, voidaan myös asettaa ohjelmallisesti ja tieto näiden muutoksista on käyttäjäagenttien, mukaan lukien avustavien teknologioiden, saatavissa.

5 Merkittävät virheet

5.1 Riittämätön kontrasti

Kuvaus

Sivun navigaation kontrasti on riittämätön. Tekstin kontrastisuhde taustaan on 3,33:1. WCAG 2.1-standardin mukaan normaalikokoisen tekstin kontrastisuhde taustaan tulisi olla 4,5:1. Heikkonäköisten käyttäjien voi olla vaikea erottaa tekstiä, jos sen kontrastisuhde taustaan on liian alhainen

Korjausehdotus

Tekstin ja taustaväriin kontrastia tulisi säätää niin, että se täyttää WCAG 2.1-standardin mukaisen 4,5:1 kontrastisuhteen.

WCAG 2.1

1.4.3 Kontrasti (minimi)

Taso: AA

Tekstin ja tekstiä esittävien kuvien visuaalisen esitystavan kontrastisuhde on vähintään 4,5:1, paitsi seuraavissa tapauksissa: Isokokoisessa tekstissä ja isokoista tekstiä esittävässä kuvissa kontrastisuhde on vähintään 3:1. Tekstille tai tekstiä esittäville kuville ei ole kontrastivaatimusta, jos ne ovat osa inaktiivista käyttöliittymäkomponenttia, yksinomaan koristeita, eivät ole näkyvissä kenellekään tai ovat osa kuvaa, jossa on muuta merkittävää visuaalista sisältöä. Tekstille, joka on osa logoa tai brändin nimeä, ei ole kontrastivaatimusta.

5.2 Videoupote

Kuvaus

Sivuston Meistä-osiossa on esittelyvideo, joka on toteutettu iFrame-upotteena. Upotteella ei kuitenkaan ole title-määrettä, joka kertoisi ruudunlukijalle, mistä videossa on kyse.

Upotteen muotoiluun on myös käytetty HTML-tunnisteita, kuten border, align, bgcolor, width jne. HTML-muotoilujen käyttö voi aiheuttaa sen, että ruudunlukija lukee suoraan HTML-koodia sisällön sijaan. Muotoilut tulisi siksi tehdä CSS-tyyleillä.

Video ei myöskään soviteta oikein ikkunaan, joka on 320 pikseliä leveä, eikä siten täytä WCAG:n responsivisuusstandardia.

Korjausehdotus

Videoupotteelle tulisi lisätä joko title-määre, tai muu selite käyttäen esim WAI-ARIA elementtejä, kuten aria-label.

Muotoilut ja tyyllittelyt tulisi siirtää sivuston CSS-tiedostoon.

Videon tulisi myös soviteta oikein ikkunaan, kun sen leveys on 320px

WCAG 2.1

1.3.1 Informaatio ja suhteet

Taso: A

Esitystavassa välittyvät informaatio, rakenne ja suhteet voidaan selvittää ohjelmallisesti tai ne ovat saatavilla tekstinä.

4.1.2 Nimi, rooli, arvo

Taso: A

Kaikkien käyttöliittymäkomponenttien (mm. lomake-elementit, linkit ja skriptien luomat komponentit) nimi ja rooli voidaan selvittää ohjelmallisesti tilat, ominaisuudet ja arvot, jotka käyttäjä voi asettaa, voidaan myös asettaa ohjelmallisesti ja tieto näiden muutoksista on käyttäjäagenttien, mukaan lukien avustavien teknologioiden, saatavissa.

1.4.1 Responsiivisuus

Taso: AA

Sisältö voidaan esittää ilman sisällön tai toiminnallisuuden menettämistä ja ilman kahdensuuntaista vierittämistä, kun pystysuuntaan vieritettävän sisällön leveys on 320 CSS-pikseliä ja vaakasuuntaan vieritettävän sisällön korkeus on 256 CSS-pikseliä. Lukuun ottamatta sisällön osia, jotka vaativat kahdensuuntaista esitystapaa käytön tai merkityksen vuoksi.

5.3 Etusivun puhelinnumero-kuvalinkki

Kuvaus

Etusivulla on Ajankohtaista-otsikon alla kuvalinkki, jossa on osaamiskeskuksen puhelinnumero. Linkissä on useita ongelmia:

1. Linkki on määritetty ohitettavaksi ruudunlukijalla käyttäen aria-hidden-attribuuttia. Lisäksi kuvan tekstivastine on "Kuvateksti". Puhelinnumero on oleellista tietoa, joten sen tulisi olla helposti löydettävissä näkövammaiselle käyttäjälle.
2. Linkki on kuva, jossa on tekstiä. Tekstiä esittävät kuvat ovat lähtökohtaisesti saavuttamatonta sisältöä ja niitä tulisi välttää.

Kuvalinkki ja sen alla oleva linkki johtavat samalle "Palvelemme myös poikkeusaikana" sivulle, mutta löytääkseen puhelinnumeron käyttäjä joutuu selaamaan koko sivun läpi.

Korjausehdotus

Kuvalinkki tulisi määritellä ruudunlukijalla luettavaksi ja sen alt-määreeseen lisätä kuvan teksti, jotta se on saavutettavissa ruudunlukijalla

WCAG 2.1

1.1.1 Ei-tekstuaalinen sisältö

Taso: A

Kaikki käyttäjälle esitettävä ei-tekstuaalinen sisältö on varustettu saman tarpeen täyttävällä tekstivastineella.

1.4.5 Tekstiä esittävät kuvat

Taso: AA

Jos käytetty teknologia voi tuottaa visuaalisen esityksen, informaation välittämiseen käytetään ennemmin tekstiä kuin tekstiä esittäviä kuvia, paitsi seuraavissa tapauksissa: Tekstiä esittävä kuva voidaan visuaalisesti mukauttaa käyttäjän vaatimusten mukaisesti. Tietty tekstin esitystapa on olennainen välitettävän informaation kannalta.

2.1.1 Näppäimistö

Taso: A

Kaikki sisällön toiminnallisuus on hallittavissa näppäimistörajapinnan välityksellä ilman vaatimusta yksittäisten näppäinpainallusten erityisestä ajoittamisesta, paitsi kun taustalla oleva toiminnallisuus vaatii syötettä, joka riippuu käyttäjän liikkeiden reitistä eikä vain päätepeisteistä.

6 Muut virheet

6.1 Linkin tunnisteena pelkkä väri

Kuvaus

Sijaintilinkillä ei ole värin lisäksi muuta tunnistetta. Yleensä linkin tunnistaa hiirellä tai näppäimistöllä kohdistuessa esim. alleviivauksella tai värin vaihdolla. Pelkän värin käyttö elementin erottamiseen ei ole riittävä ja käyttäjä ei voi olla varma, että kyseessä on linkki, ellei sitä selkeästi erota muusta normaalista tekstistä.

STADIN-OSAAMISKESKUS » MEISTÄ

Korjausehdotus

Linkille tulisi lisätä esim. alleviivaus tai muu selkeä indikaattori siitä, että kyseessä on linkki.

WCAG 2.1

1.4.1 Värien käyttö

Taso: A

Väriä ei käytetä ainoana visuaalisena keinona informaation välittämisessä, toiminnon esittämisessä, vastauksen pyytämisessä tai visuaalisen elementin erottamisessa.

6.2 Epäloogista otsikointia

Kuvaus

Puhelin- ja hyvinvointipalvelut

13.8.2020

Sivustolla on käytetty otsikointia, joka ei etene kaikkialla johdonmukaisesti. Metallipolku-sivulla otsikointi hyppää h1-tason pääotsikosta suoraan h4-tason otsikkoon ” Kenelle koulutus sopii?” Vastaavanlaisia ongelmia on myös palvelun etusivulla, jossa otsikointi hyppää h1-tason pääotsikosta ”Stadin osaamiskeskus” suoraan h4-tason otsikkoon ”Kuka voi tulla asiakkaaksi”.

Epäloogisesti etenevä otsikointi vaikeuttaa esimerkiksi näkövammaisten ruudunlukuohjelmaa käyttävien henkilöiden sivuston rakenteen hahmottamista kognitiivisesti. On tavallista, että ruudunlukuohjelmaa käytettäessä sivustoa selataan otsikosta toiseen hyppimällä. Jos otsikointi etenee epäloogisesti, koee käyttäjä helposti, että hän ei havainnut kaikkea sivuston sisältöä tai osa sisällöstä on hänen apuvälineelleen saavuttamattomassa muodossa.

Korjausehdotus

Koko sivusto tulee käydä kauttaaltaan läpi ja varmistaa, että otsikointi etenee kaikkialla johdonmukaisesti. Sivun otsikoiden on oltava hierarkkisesti järjestettyjä, otsikot eivät saa ohittaa tasoja. Otsikointi tulee aina aloittaa h1-tason pääotsikolla. Sivulla on oltava vähintään yksi ylätasoinen otsikko (H1 tai WAI-ARIA role="heading" ja aria-level="1"), jonka alaotsikoiden tulee olla H2-otsikoita tai WAI-ARIA role="heading" aria-level="2" -otsikoita jne. Jos teksti on korostettava semanttisesti, käytetään 'strong'-tunnistetta. Jos teksti on otsikko, käytetään "H"-tunnistetta (kuten H1, H2, H3...). Jos teksti korostetaan visuaalisesti, tehdään se CSS:n avulla, ei otsikkotasoa muuttamalla.

WCAG 2.1

Tämä havainto ei ole WCAG-rikkomus (taso A tai AA), mutta sen korjaaminen edistää verkkosivujen saavutettavuutta

7 Jatkotoimenpiteet

Kielimäärittysten korjaaminen on ehdottoman tärkeää, etenkin koska kyseessä on maahanmuuttajille suunnattu palvelu. Lisäksi mobiilinäkymän valikkototeutuksen korjaaminen on tärkeää, sillä palvelua ei pysty käyttämään käytännössä lainkaan ruudunlukuohjelman avulla.

Muut ongelmat ovat lievempiä eivätkä vaadi vakavia toimenpiteitä.

Osa ongelmista voi olla hel.fi sivupohjan ongelmia, joihin sivuston ylläpitäjä ei voi vaikuttaa. Nämä ongelmat korjataan tulevassa sivupohjauudistuksessa.

8 Tietoja saavutettavuustestauksesta

Testauksen suoritti Palvelukeskus Helsinki, puhelin- ja hyvinvointipalvelut-yksikkö.

Saavutettavuus on tarkistettu käyttäen ohjelmallista saavutettavuustarkistusta sekä sivuston manuaalista tarkistusta. Testauksessa syntyneet toiminnalliset havainnot pätevät sekä työpöytä- että mobiililaiterympäristöön.

Manuaalisessa testauksessa on käytetty Chrome- ja Firefox-selaimia, niiden 200% tiloja sekä tietoteknisiä apuvälineitä, kuten ruudunlukuohjelmia, ohjaimia ja erikoisnäppäimistöjä. Mobiilitestaus toteutettiin iOS- ja Android-käyttöjärjestelmillä ja niille tarkoitetuilla ruudunlukuohjelmilla.

9 Yhteystiedot

Palvelukeskus Helsinki, puhelin- ja hyvinvointipalvelut

saavutettavuus@hel.fi